

DOI: 10.25140/2411-5215-2021-4(28)-43-51

УДК 338.22:330.52

JEL Classification: H10

Олександр Лозиченко

кандидат економічних наук, докторант

Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая (Київ, Україна)

E-mail: oleksandr.lozychenko@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4623-4227>**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ:
СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ**

У статті поглиблено теоретичні положення щодо ролі державного регулювання в забезпеченні ефективного розвитку національної економіки. Для цього було обґрунтовано сутність такого виду регулювання, що реалізовано через компаративний аналіз сформованих у науковій літературі підходів до розгляду сутності державного регулювання. Також конкретизовано специфічні риси такого регулювання, обґрунтовано особливу його роль у забезпеченні конкурентоспроможності національної економіки та формуванні сприятливих умов для розвитку окремих сфер і галузей господарства. У статті також розглянуто роль державного регулювання в розвитку ринкової економіки та забезпеченні формування ринкового середовища для функціонування економічних суб'єктів.

Ключові слова: національна економіка; державне регулювання; державне регулювання економіки; економічна система; ринкова економіка.

Табл.: 1. Бібл.: 25.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток національної економіки в будь-якій країні пов'язаний з ефективним державним регулюванням господарських відносин, що здійснюється органами державної влади. Окреслений тип регулювання вже є невід'ємною складовою забезпечення стабільності економічного розвитку, його ефективності, забезпечення раціонального використання ресурсів, їх збереження. Кінцевою метою будь-якого розвитку є підвищення рівня соціально-економічного забезпечення населення країн, покращення їхнього життя. Це також можливо реалізувати лише через використання механізмів державного регулювання економіки [11, с. 38].

Як видно із світового досвіду, у міру зростання ринку, посилення дії ринкового механізму потрібно знаходити нове поєднання економічної ролі держави, її системи управління і регулювання економіки з ринково-конкурентним механізмом функціонування економіки. На другому етапі ринкових перетворень відбувається посилення економічної ролі держави, вдосконалення форм і методів державного управління та регулювання господарства [9].

Державне регулювання економіка за своєю природою є складним процесом, системою, сукупністю відносин, оскільки вже сьогодні елементи втручання держави в економічні процеси в країні є абсолютно всеохопними в межах господарських відносин. Усі економічні суб'єкти залучені до відповідних механізмів такого регулювання і зобов'язані їх дотримуватися [11, с. 38]. Саме важливість забезпечення ефективності державного регулювання економіки, його вагома роль у розвитку фактично всіх економічних систем актуалізують питання проведення додаткових досліджень у цій сфері. Актуальності набувають теоретичні та прикладні положення обґрунтування особливостей реалізації державного регулювання в нових економічних умовах функціонування сучасного суспільства, які пов'язані з активним впровадженням нових інформаційних технологій, цифровізації економічних процесів у всьому світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляд теоретичних та прикладних аспектів реалізації державного регулювання економіки сьогодні перебуває в центрі уваги значної кількості науковців. Саме поглиблення теоретичних положень щодо сутності такого виду регулювання, його особливостей здійснення органами державної влади та місцевого самоврядування здійснили у своїх роботах такі науковці: Л. Головка, М. Горинь, Л. Дідківська, А. Жаворонок, С. Котельбан, О. Кундицький, А. Мельник, В. Мельник, І. Михасюк, К. Окаянюк, В. Приходько, О. Сенишин, А. Стельмащук, О. Тарнавська, О. Трофимчук, Н. Холявко, О. Чечель, К. Шапошников, Л. Швайка та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри численні напрацювання вчених у сфері державного регулювання економіки, актуальними залишаються питання оновлення, поглиблення теоретичних положень здійснення такого регулювання, розкриття особливостей його реалізації в різних умовах розвитку національної економіки.

Метою статті є поглиблення теоретичних положень щодо сутності державного регулювання економіки, особливостей його здійснення в умовах трансформаційних змін сучасного суспільства.

Виклад основного матеріалу. Як невід’ємна складова економічного життя населення процеси державного регулювання економіки сьогодні є важливими і завжди актуальними для дослідження науковцями. Постійно нові умови розвитку країн, трансформація економічних систем під дією чинників різної природи, обумовлюють і зміну державного регулювання економіки, формують нові умови, особливості здійснення такого регулювання, нові можливості для державних інститутів щодо забезпечення ефективності реалізації такого регулювання. Усе окреслене вимагає постійного удосконалення та поглиблення теоретичної основи здійснення державного регулювання економіки.

Державне регулювання економіки є вже невід’ємною складовою економічної політики будь-якої держави. Економічна історія дає підстави стверджувати, що без такого регулювання забезпечити ефективний розвиток будь-якого суспільства вже неможливо. Нині необхідність зазначеного виду регулювання з боку держави зумовлюється низкою таких причин:

- 1) посилення нерівності розподілу доходів та багатства на національних та глобальному рівнях;
- 2) гіпертрофований розвиток фінансового сектору, що ставить під загрозу соціально-економічний розвиток взагалі;
- 3) неефективне природокористування та загострення екологічних проблем;
- 4) ТНК та розвинені країни продовжують отримувати вигоди за рахунок інших економічних суб’єктів, при цьому неолібералізм часто робить спроби виправдати такий стан речей;
- 5) поляризація економічного розвитку країн та ін. [20, с. 207].

Розглянемо детальніше сутність державного регулювання економіки. У науковій літературі можна зустріти значну кількість наукових робіт, присвячених цьому питанню, у межах яких розкриваються як теоретичні, так і прикладні аспекти реалізації такого регулювання, специфічні риси його здійснення в окремих сферах та галузях національного господарства. Звичайно, масив наукових робіт, у яких вивчаються процеси втручання держави в економічне життя суспільства, є значним, що лише підтверджує як актуальність проведення досліджень у цій сфері, так і важливість пошуку нових ідей, механізмів і рішень для забезпечення ефективності, дієвості та справедливості державного регулювання економіки.

Розглянемо докладніше сутність державного регулювання економіки. У наукових працях висвітлена значна кількість різних концепцій щодо розгляду змісту такого регулювання. Підвищений інтерес науковців до розгляду сутності державного регулювання та важливості його реалізації можна обґрунтувати об’єктивним характером всебічного поширення такого виду регулювання на розвиток економічних систем, процесів і загалом господарських відносин. У таблиці систематизовано деякі з наукових підходів щодо трактування сутності категорії «державне регулювання».

Таким чином, враховуючи окреслені підходи до розгляду державного регулювання економіки, можна стверджувати, що цей вид регулювання являє собою процес впливу органів державної влади на господарські процеси, економічних суб’єктів з метою забезпечення стабільного розвитку окремих галузей, секторів національного господарства. Звичайно такий процес є складним і полягає в реалізації комплексу механізмів різної природи, у ме-

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

жах яких уже використовуються відповідні принципи, методи, інструменти, важелі, ресурси для здійснення такого механізму [22, с. 195-197; 25]. Їхня специфіка, зміст, природа і визначають специфічні риси окремих видів державного регулювання економіки, зумовлюють особливості реалізації такого процесу та очікувані результати від його проходження.

Таблиця

*Сукупність наукових підходів до розгляду сутності
категорії «державне регулювання економіки»*

Зміст визначення 1	Джерело 2
Державне регулювання економіки є діяльністю держави, що здійснюється за допомогою наявних у неї інструментів та з метою цілеспрямованого впливу на структурні складові економіки країни та їх динаміку, відповідно до поставлених цілей [20, с. 206].	Трофимчук О. А. Державне регулювання економіки: теоретичне переосмислення у XXI ст. <i>Економіка та держава</i> . 2020. № 6. С. 206-212.
Державне регулювання економіки – це сфера діяльності держави для цілеспрямованого впливу на поведінку учасників ринкових відносин із метою забезпечення пріоритетів державної економічної політики [9].	Кахович О. О., Южека Р. С. Особливості державного регулювання економіки. <i>Актуальні проблеми держави і права</i> . 2015. Вип. 75. С. 119-126.
Державне регулювання економіки – система заходів задля здійснення підтримуючої, компенсаційної та регулюючої діяльності держави, спрямована на створення нормальних умов ефективного функціонування ринку та вирішення складних соціально-економічних проблем розвитку національної економіки і всього суспільства [4, с. 22].	Дідківська Л. І., Головка Л. С. Державне регулювання економіки: навч. посіб. перероб. Київ: Знання-Прес, 2002. 214 с.
Державне регулювання економіки – забезпечення динамічного економічного зростання в середньостроковій перспективі, а в довгостроковому плані підвищення конкурентоспроможності країни у світовому господарстві [2].	Бородін О. Д. Еволюція теоретичних основ державного регулювання економіки. <i>International Scientific Journal</i> . 2015. № 8. С. 96-100.
Державне регулювання економіки – важлива функція державного управління... Основною метою такого регулювання є забезпечення сприятливих умов для сталого економічного розвитку та подальшого економічного зростання в Україні, досягнення соціальної стабільності, підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності країни [23].	Чечель О. Принципи та механізм державного регулювання економіки. <i>Демократичне врядування</i> . 2014. Вип. 13.
Державне регулювання економіки – система типових заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого характеру, які здійснюються уповноваженими державними установами і спрямовані на скерування суб'єктів господарської діяльності в напрямі, необхідному для досягнення потрібного соціально-економічного результату [24, с. 87].	Шабанов Р., Ждан М. Щодо поняття господарсько-правових засобів державного регулювання економіки за законодавством України. <i>Підприємництво, господарство і право</i> . 2016. № 11. С. 84-88.
Державне регулювання економіки є засобом забезпечення рівноваги економіки країни загалом та сталого розвитку окремих територій зокрема [13, с. 88].	Мельник В. В. Державне регулювання господарської діяльності в умовах сучасної економічної політики України. <i>Глобальні та національні проблеми економіки</i> . 2018. Вип. 23. С. 88-90.
Державне регулювання економіки – це сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу держави на розвиток суспільного способу виробництва (в т.ч. продуктивних сил, техніко-економічних, організаційно-економічних та соціально-економічних відносин) для його стабілізації та пристосування до умов, що змінюються [1].	Адамовська В. С. Механізм державного регулювання економіки та вибір напрямку економічної політики в сучасних умовах господарювання. <i>Державне управління: удосконалення та розвиток</i> . 2017. № 4.
Державне регулювання економіки як система – це сукупність стандартних цілеспрямованих заходів і процедур, які систематично ініціюють, запроваджують і здійснюють у соціально-економічній системі на локальному, регіональному, національному і глобальному рівнях у державі для забезпечення умов ефективного функціонування і розвитку економічної системи [17, с. 12].	Сенишин О. С., Горинь М. О., Кундицький О. О. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. 334 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Закінчення табл.

1	2
Державне регулювання національної економікою – це діяльність влади щодо встановлення стратегічних та тактичних цілей розвитку країни в умовах глобалізаційних процесів, за допомогою розроблення відповідної політики та інструментів, механізму її реалізації [15, с. 944].	Окаянюк К. М. Державне регулювання національної економіки: теоретичні аспекти. <i>Інфраструктура ринку</i> . 2018. Випуск 25. С. 943-947.
Державне регулювання економіки є втручанням держави в економіку з використанням сукупності різноманітних важелів, інструментів, які надають їй можливість забезпечити нормальні умови функціонування ринкового механізму та домогтись розв'язання економічних і соціальних проблем [12].	Мельник А. Ф. Національна економіка. Київ: Знання, 2011. 463 с.
Державне регулювання економіки – діяльність держави з підтримання стабільності відтворення та забезпечення умов для розвитку економіки і є однією з основних форм участі держави в економіці, що полягає у її впливі на розподіл ресурсів і доходів, темпи економічного розвитку та рівень добробуту населення країни [6].	Енциклопедія сучасної України. URL: https://esu.com.ua
Державне регулювання економіки – це системне втручання державних органів влади за допомогою різних методів та інструментів задля забезпечення виконання всіх своїх функцій та розвитку основних економічних процесів з метою забезпечення позитивних соціально-економічних результатів [19, с. 232].	Тарнавська О. Б. Особливості державного регулювання в умовах трансформації економіки України. <i>Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С. З. Гжицького</i> . 2016. Т. 18, № 2 (69). С. 230-233.
Державне регулювання економіки в умовах ринкового господарства — це система типових заходів законодавчого, виконавчого та контрольного характеру, здійснюваних державними органами та громадськими організаціями з метою стабілізації та пристосування існуючої соціально-економічної системи до змінних умов [16].	Приходько В. П. Механізм державного регулювання та управління економічною безпекою. <i>Інвестиції: практика та досвід</i> . 2013. № 15. С. 6-8.
Державне регулювання – сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу державних установ та організацій на розвиток суспільного способу виробництва з метою стабілізації та пристосування до умов, що змінюються [21].	Фармацевтична енциклопедія. URL: https://www.pharmencyclopedia.com.ua
Державне регулювання економіки – прямий або непрямий вплив державних органів, спрямований на ефективне функціонування економіки країни в цілому і зміну поведінки господарюючих суб'єктів зокрема з метою досягнення пріоритетних соціально економічних завдань [10, с. 116].	Котельбан С. В. Сутність, методи та інструменти державного регулювання інноваційної діяльності. <i>Економіка та держава</i> . 2017. № 4. С. 115-118.
Державне регулювання – це комплекс заходів держави, спрямованих на скерування суб'єктів економічної діяльності в напрямі, необхідному для досягнення поставлених органами державної влади й управління цілей [14, с. 8].	Михасюк І. Р., Швайка Л. А. Державне регулювання економіки: підручник. Львів: «Магнолія плюс»; видавець СПД ФО «В. М. Піча», 2006. 220 с.
Державне регулювання економіки в умовах ринкового господарства являє собою систему типових заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, здійснюваних правомочними державними установами та суспільними організаціями з метою стабілізації та пристосування існуючої соціально-економічної системи до умов, що змінилися [18, с. 27].	Стельмащук А. М. Державне регулювання економіки: навчальний посібник. Тернопіль: ТАНГ, 2000. 315 с.

Джерело: складено автором.

Аналіз сутності категорії «державне регулювання» та взагалі роль такого регулювання в розвитку економіки дозволяють виокремити такі його характерні риси:

1) об'єктивність впливу на розвиток економічних систем, оскільки на сьогодні цей вид управління використовується органами влади для регулювання відносин фактично в усіх сферах та галузях національного господарства;

2) важливість методів, інструментів та важелів для здійснення впливу на економічні процеси, сукупність яких та їхня сутність, особливості використання визначають і зміст державної політики в певній галузі та специфічні дії державного регулювання, яке здійснюється в цьому напрямку;

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

3) результативність та перспективність очікуваних ефектів є важливою та невід'ємною складовою державного регулювання, оскільки його існування пов'язано з необхідністю забезпечення переходу розвитку окремої економічної системи з гіршого стану до кращого; аналіз трансформації такого стану дозволяє констатувати результативність або неефективність державного регулювання;

4) перманентність дії, оскільки державне регулювання є процесом постійним, важливим та реалізується у довгостроковій, як правило, перспективі;

5) швидка адаптація під нові умови функціонування світової економіки, світові ринки капіталів, ресурсів та товарів, врахування тенденцій глобальних господарських процесів, які сьогодні в будь-який спосіб впливають на всі економіки розвинутих країн, незважаючи на їхній досить часто локальний характер, територіальну віддаленість від інших регіонів та також всеохоплюючий характер;

6) необхідність пошуку балансу, гармонії між інтересами різних економічних суб'єктів у процесі впровадження конкретної моделі державного регулювання окремих галузей та сфер національного господарства [3; 5].

Варто зауважити, що важливість побудови в країні ефективної системи державного регулювання економіки є також уже об'єктивною умовою конкурентоспроможності економіки у світі. Державне регулювання економіки покликане забезпечувати зростання конкурентоспроможності країни, формувати умови для її економічного розвитку в середньостроковій, довгостроковій перспективі. Проте нині цілком зрозуміло, що забезпечення ефективності такого регулювання також є складовою формування належного рівня такої конкурентоспроможності [7, с. 63; 8, с. 106]. Швидка адаптація під нові зовнішні виклики, врахування внутрішніх господарських процесів, які відбуваються в межах національної економіки, дозволяє забезпечити побудову насамперед ефективної системи державного регулювання економіки. Врахування різних чинників дає можливість проводити постійну модернізацію цієї системи, враховувати нові світові підходи до здійснення втручання держави в господарські процеси, швидше виявляти ті сфери та галузі, які потребують підтримки держави в той або інший період. Зауважимо, що саме оперативність рішення органів державної влади та місцевого самоврядування в багатьох випадках дозволяє уникнути кризових ситуацій у тих або інших секторах національного господарства.

Національна економіка є надскладною системою господарських відносин. Це і зумовлює складність побудови ефективної системи державного регулювання таких відносин у межах окремої країни. Проте, попри об'єктивну доцільність та важливість такої системи, також варто пам'ятати, що вона не може замінити процеси розвитку ринкової економіки, ринкового середовища. При цьому державне регулювання повинно підтримувати такий розвиток, закладати умови для його стимулювання і забезпечення в довгостроковій перспективі. Економічна історія засвідчує, що лише вдале поєднання ринкової економіки із впровадженням системи державного регулювання дозволяє забезпечити стабільний економічний розвиток держави, сформувати міцний фундамент для підвищення її конкурентоспроможності.

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження сутності та особливостей реалізації державного регулювання національної економіки дозволяє констатувати важливість такого регулювання для економічного розвитку будь-якої сучасної держави та є складовою формування її конкурентоспроможності. Проведення контент-аналізу наукових підходів до розгляду сутності категорії «державне регулювання економіки» дає підстави стверджувати, що таке регулювання – це процес впливу органів державної влади на господарські процеси, економічних суб'єктів з метою забезпечення стабільного розвитку окремих галузей, секторів національного господарства. Формулювання зазначеного

трактування дало можливість у межах дослідження виокремити характерні риси такого регулювання та обґрунтувати важливість їх забезпечення. Отже, у статті визначено об'єктивний характер існування системи державного регулювання економіки, необхідність її поєднання з ринковими механізмами розвитку національного господарства. Також зазначено, що саме забезпечення такого поєднання є єдино правильним шляхом до побудови ефективної та конкурентоспроможної національної економіки.

Список використаних джерел

1. Адамовська В. С. Механізм державного регулювання економіки та вибір напряму економічної політики в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] / В. С. Адамовська // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2017. – № 4. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1063>.
2. Бородін О. Д. Еволюція теоретичних основ державного регулювання економіки / О. Д. Бородін // International Scientific Journal. – 2015. – № 8. – С. 96-100.
3. Гонта О. І. Формування комплементарної інвестиційної політики України: виклики глобалізації та вимоги економічної безпеки : монографія / О. І. Гонта, М. В. Дубина, Д. С. Пілевич. – Чернігів : Чернігівський державний інститут економіки і управління, 2013. – 184 с.
4. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. – К. : Знання-Прес, 2002. – 214 с.
5. Дубина М. В. Рейтинговий аналіз дослідження інвестиційного клімату в Україні / М. В. Дубина, Д. С. Пілевич // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки та управління. Серія 1, Економіка: збірник наукових праць. – 2014. – № 2(22). – С. 54-60.
6. Енциклопедія сучасної України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://esu.com.ua>.
7. Жаворонок А. В. Становлення малого і середнього підприємництва у забезпеченні соціально-економічного розвитку національної економіки / А. В. Жаворонок, Н. І. Холяк // Причорноморські економічні студії. – 2020. – Вип. 59-1. – С. 62-67.
8. Жаворонок А. Теоретичні основи розвитку інноваційного підприємництва у національній економіці / А. Жаворонок, А. Марич // Економічний дискурс. – 2020. – Вип. 4. – С. 104-110.
9. Кахович О. О. Особливості державного регулювання економіки / О. О. Кахович, Р. С. Южека // Актуальні проблеми держави і права. – 2015. – Вип. 75. – С. 119-126.
10. Котельбан С. В. Сутність, методи та інструменти державного регулювання інноваційної діяльності / С. В. Котельбан // Економіка та держава. – 2017. – № 4. – С. 115-118.
11. Лозиченко О. Роль державного регулювання у розвитку національної економіки / О. Лозиченко // Соціогуманітарний вимір сучасних трансформацій : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Чернігів, 29 жовтня 2021 року) / Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій, м. Чернігів. – Суми : ТОВ НВП «Росток А. В. Т.», 2021. – С. 38-40.
12. Мельник А. Ф. Національна економіка / А. Ф. Мельник. – К. : Знання, 2011. 463 с.
13. Мельник В. В. Державне регулювання господарської діяльності в умовах сучасної економічної політики України / В. В. Мельник // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – Вип. 23. – С. 88-90.
14. Михасюк І. Р. Державне регулювання економіки : підручник / І. Р. Михасюк, Л. А. Швайка. – Львів : «Магнолія плюс»; видавець СПД ФО «В.М. Піча», 2006. – 220 с.
15. Окаянюк К. М. Державне регулювання національної економіки: теоретичні аспекти / К. М. Окаянюк // Інфраструктура ринку. – 2018. – Вип. 25. – С. 943-947.
16. Приходько В. П. Механізм державного регулювання та управління економічною безпекою / В. П. Приходько // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 15. – С. 6-8.
17. Сенишин О. С. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / О. С. Сенишин, М. О. Горинь, О. О. Кундицький. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. – 334 с.
18. Стельмашук А. М. Державне регулювання економіки : навчальний посібник / А. М. Стельмашук. – Тернопіль : ТАНГ, 2000. – 315 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

19. Тарнавська О. Б. Особливості державного регулювання в умовах трансформації економіки України / О. Б. Тарнавська // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С. З. Гжицького. – 2016. – Т. 18, № 2(69). – С. 230-233.
20. Трофимчук О. А. Державне регулювання економіки: теоретичне переосмислення у ХХІ ст. / О. А. Трофимчук // Економіка та держава. – 2020. – № 6. – С. 206-212.
21. Фармацевтична енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/2463/derzhavne-regulyuvannya>.
22. Холявко Н. І. Освітні детермінанти формування ментального простору трансформації структури національної економіки : монографія / Н. І. Холявко, С. В. Гонта, М. В. Дубина. – Чернігів : Видавець Бригинець О.В., 2019. – 344 с.
23. Чечель О. Принципи та механізм державного регулювання економіки [Електронний ресурс] / О. Чечель // Демократичне врядування. – 2014. – Вип. 13. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=DeVr_2014_13_8.
24. Шабанов Р. Щодо поняття господарсько-правових засобів державного регулювання економіки за законодавством України / Р. Шабанов, М. Ждан // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 11. – С. 84-88.
25. Шапошников К. С. Вплив інституційного середовища на інноваційний розвиток економіки регіону / К. С. Шапошников // Причорноморські економічні студії. – 2018. – Вип. 29. – С. 34-36.

References

1. Adamovska, V.S. (2017). Mekhanizm derzhavnoho rehulivannia ekonomiky ta vybir napriamu ekonomichnoi polityky v suchasnykh umovakh hospodariuvannia [Mechanism of state regulation of the economy and the choice of economic policy in modern economic conditions]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public administration: improvement and development*, (4). <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1063>.
2. Borodin, O.D. (2015). Evoliutsiia teoretychnykh osnov derzhavnoho rehulivannia ekonomiky [Evolution of the theoretical foundations of state regulation of the economy]. *International Scientific Journal*, (8), 96-100.
3. Honta, O.I., Dubyna, M.V., & Pilevych D.S. (2013). *Formuvannia komplementarnoi investytsiinoi polityky Ukrainy: vyklyky hlobalizatsii ta vymohy ekonomichnoi bezpeky* [Formation of complementary investment policy of Ukraine: challenges of globalization and requirements of economic security]. Chernihivskiy derzhavnyi instytut ekonomiky i upravlinnia.
4. Didkivska, L.I., & Holovko, L.S. (2002). *Derzhavne rehulivannia ekonomiky* [State regulation of the economy]. Znannia-Pres.
5. Dubyna, M.V., & Pilevych, D.S. (2014). Reitynhovi analiz doslidzhennia investytsiinoho klimatu v Ukraini [Rating analysis of the study of investment climate in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Chernihivskoho derzhavnoho instytutu ekonomiky ta upravlinnia. Seriya 1, Ekonomika: zbirnyk naukovykh prats – Scientific Bulletin of the Chernihiv State Institute of Economics and Management. Series 1, Economics: a collection of scientific papers*, (2(22)), 54-60.
6. Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy [Encyclopedia of modern Ukraine]. <https://esu.com.ua>.
7. Zhavoronok, A.V., & Kholiavko, N.I. (2020). Stanovlennia maloho i serednoho pidpriemnytstva u zabezpechenni sotsialno-ekonomichnoho rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Formation of small and medium enterprises in ensuring the socio-economic development of the national economy]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 59-1, 62-67.
8. Zhavoronok, A., & Marych, A. (2020). Teoretychni osnovy rozvytku innovatsiinoho pidpriemnytstva u natsionalni ekonomitsi [Theoretical foundations of innovative entrepreneurship in the national economy]. *Ekonomichni dyskurs – Economic Discourse*, 4, 104-110.
9. Kakhovych, O.O., & Yuzheka, R.S. (2015). Osoblyvosti derzhavnoho rehulivannia ekonomiky [Features of state regulation of the economy]. *Aktualni problemy derzhavy i prava – Actual problems of state and law*, 75, 119-126.

10. Kotelban, S.V. (2017). Sutnist, metody ta instrumenty derzhavnoho rehuliuвання innovatsiinoi diialnosti [The essence, methods and tools of state regulation of innovation]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, (4), 115-118.
11. Lozychenko, O. (2021). Rol derzhavnoho rehuliuвання u rozvytku natsionalnoi ekonomiky [The role of state regulation in the development of the national economy]. *Sotsiohumanitarnyi vymir suchasnykh transformatsii: zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Socio-humanitarian dimension of modern transformations: a collection of materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference* (pp. 38-40). TOV NVP “Rostok A. V.T.”.
12. Melnyk, A.F. (2011). *Natsionalna ekonomika [National Economy]*. Znannia.
13. Melnyk, V.V. (2018). Derzhavne rehuliuвання hospodarskoi diialnosti v umovakh suchasnoi ekonomichnoi polityky Ukrainy [State regulation of economic activity in terms of modern economic policy of Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national problems of economy*, 23, 88-90.
14. Mykhasiuk, I.R., & Shvaika, L.A. (2006). *Derzhavne rehuliuвання ekonomiky [State regulation of the economy]*. «Mahnoliia plus»; vydavets SPD FO «V.M. Picha».
15. Okaianiuk, K.M. (2018). Derzhavne rehuliuвання natsionalnoi ekonomiky: teoretychni aspekty [State regulation of the national economy: theoretical aspects]. *Infrastruktura rynku – Market Infrastructure*, 25, 943-947.
16. Prykhodko, V.P. (2013). Mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання ta upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu [Mechanism of state regulation and management of economic security]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, (15), 6-8.
17. Senyshyn, O.S., Horyn, M.O., & Kundytskyi, O.O. (2014). *Derzhavne rehuliuвання ekonomiky [State regulation of the economy]*. Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka.
18. Stelmashchuk, A.M. (2000). *Derzhavne rehuliuвання ekonomiky [State regulation of the economy]*. TANH.
19. Tarnavska, O.B. (2016). Osoblyvosti derzhavnoho rehuliuвання v umovakh transformatsii ekonomiky Ukrainy [Features of state regulation in terms of transformation of the economy of Ukraine]. *Naukovyi visnyk LNUVMBT imeni S. Z. Gzhytskoho – Scientific Bulletin of LNUVMBT named after S. Z. Gzhytsky*, 18(2(69)), 230-233.
20. Trofymchuk, O.A. (2020). Derzhavne rehuliuвання ekonomiky: teoretychne pereosmyslennia u XXI st. [State regulation of the economy: a theoretical rethinking in the XXI century]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, (6), 206-212.
21. Farmatsevychna entsyklopediia [Pharmaceutical Encyclopedia]. <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/2463/derzhavne-regulyuvannya>.
22. Kholiavko, N.I., Honta, S.V., & Dubyna, M.V. (2019). *Osvitni determinanty formuvannia mentalnogo prostoru transformatsii struktury natsionalnoi ekonomiky [Educational determinants of the formation of the mental space of transformation of the structure of the national economy]*. Vydavets Bryhynets O.V.
23. Chechel, O. (2014). Pryntsyipy ta mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання ekonomiky [Principles and mechanism of state regulation of the economy]. *Demokratychnе vriaduvannia – Democratic governance*, 13. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=DeVr_2014_13_8.
24. Shabanov, R., & Zhdan, M. (2016). Shchodo poniattia hospodarsko-pravovykh zasobiv derzhavnoho rehuliuвання ekonomiky za zakonodavstvom Ukrainy [On the concept of economic and legal means of state regulation of the economy under the laws of Ukraine]. *Pidpriumnystvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, (11), 84-88.
25. Shaposhnykov, K.S. (2018). Vplyv instytuttsiinoho seredovyscha na innovatsiinyi rozvytok ekonomiky rehionu [Influence of the institutional environment on the innovative development of the region's economy]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies – Black Sea Economic Studies*, 29, 34-36.

Отримано 27.11.2021

UDC 338.22:330.52

Oleksandr Lozychenko

PhD in Economics, Doctoral Student (Economics)

ІНТЕ «Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University» (Kyiv, Ukraine)

E-mail: oleksandr.lozychenko@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-4623-4227>**STATE REGULATION OF THE NATIONAL ECONOMY:
ESSENCE AND FEATURES OF IMPLEMENTATION**

Within the article, theoretical provisions concerning the role of state regulation to provide efficient development of the national economy are deepened. For this purpose, the essence of this regulation type was substantiated; that was implemented through a comprehensive analysis of the approaches to the essence of state regulation formed in the scientific literature. It is proposed to consider state regulation of economy as a process of the impact of public authorities on economic processes, economic entities to ensure stable development of certain industries, sectors of the national economy.

In the article, the specific features of such regulation are specified, its special role in ensuring the competitiveness of the national economy and the formation of favorable conditions for the development of certain sectors and industries is substantiated. These features include the following ones: objectivity of influence; importance of methods, tools, and levers; effectiveness and prospects of expected effects; permeance of action; quick adaptation; need to find a balance.

It is noted that state regulation of economy is designed to ensure the growth of the country's competitiveness, create conditions for its economic development in the medium, and long term. However, ensuring the effectiveness of this regulation is also part of building the appropriate level of such competitiveness. Rapid adaptation to new external challenges, considering internal economic processes taking place within the national economy, allows to construct an effective system of state regulation of economy. Taking into consideration various factors makes it possible to carry out constant modernization of this system, consider new global approaches to state intervention into economic processes, identify those areas and industries that need state support in this period or other period.

Thus, within the article, the objective nature of the system of state regulation of economy, the need to combine it with market mechanisms of the national economy is defined. Ensuring such a combination is the only right way to build the efficient and competitive national economy.

Keywords: national economy; state regulation; state regulation of economy; economic system; market economy.

Table: 1. **References:** 25.